

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ของเทศบาลตำบลวาปีปทุม
ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

จัดทำโดย : งานนิติการ ฝ่ายยุทธศาสตร์และแผนงาน
สำนักปลัด เทศบาลตำบลวาปีปทุม

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือ แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อน ปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือ แรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับ ควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

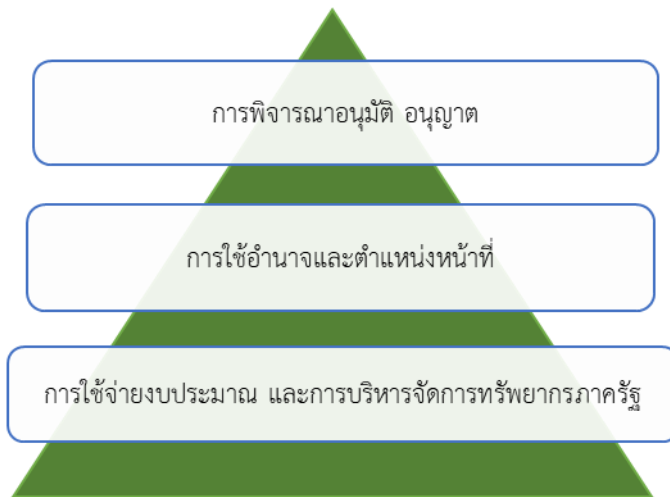
ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

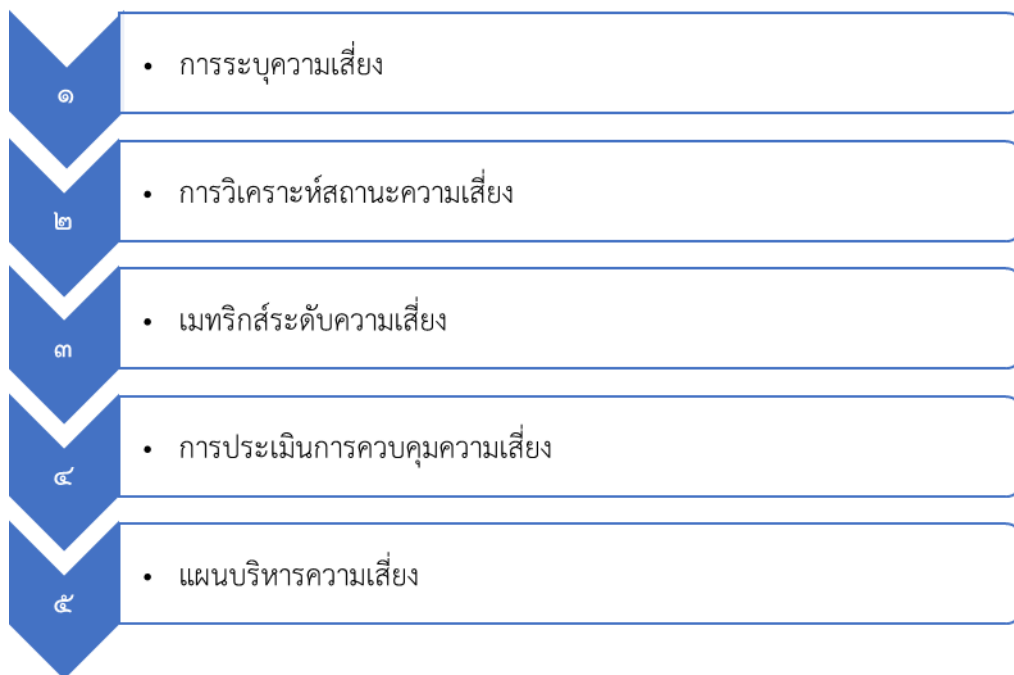
๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ภารกิจให้บริการประชาชน อนุมัติ หรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)

๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการ ทรัพยากรภาครัฐ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

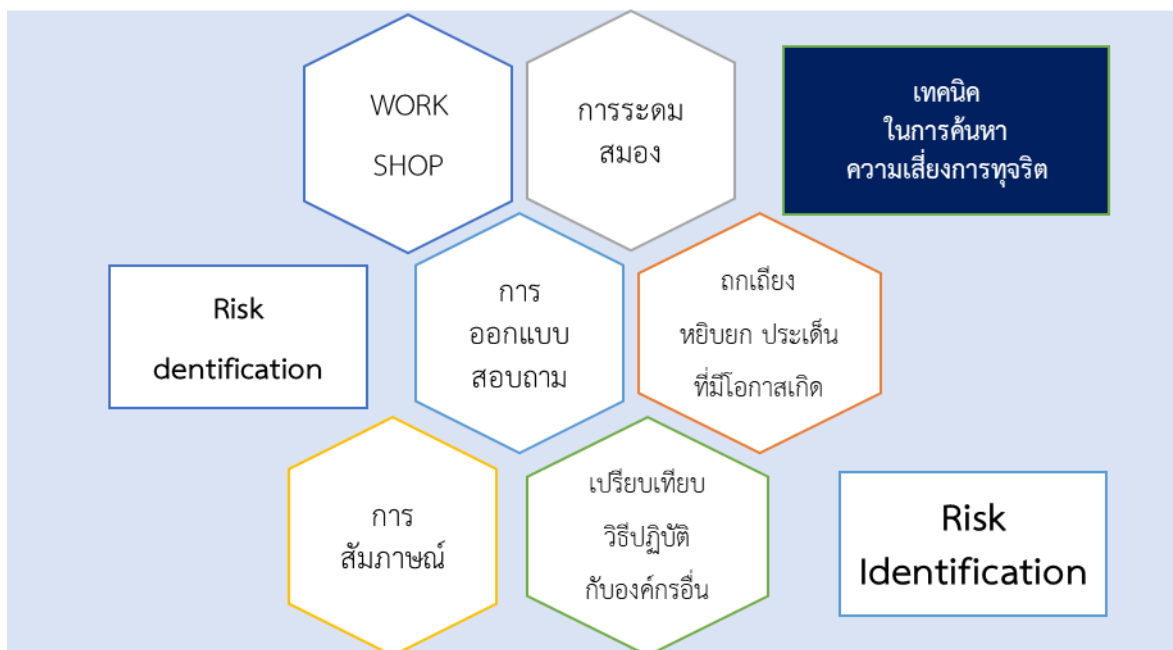

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ ๑ นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบพฤติกรรมความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติ มีตำนานอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิดล่วงหน้า ตีตนไปก่อนใช้เสมอ)

เทคนิคในการ ระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๒๕ ครั้งต่อปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้งต่อปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้งต่อปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้งต่อปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้งต่อปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส
๑	น้อยมาก	ปรากฏข่าวลือที่อาจพาดพิงคนภายในหน่วยงาน /เริ่มมีความกังวลและสอบถามข้อมูล

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณา จากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสียหายแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสียหาย	ช่วงคะแนน
๑	ความเสียหายระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสียหายระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสียหายระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสียหายระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

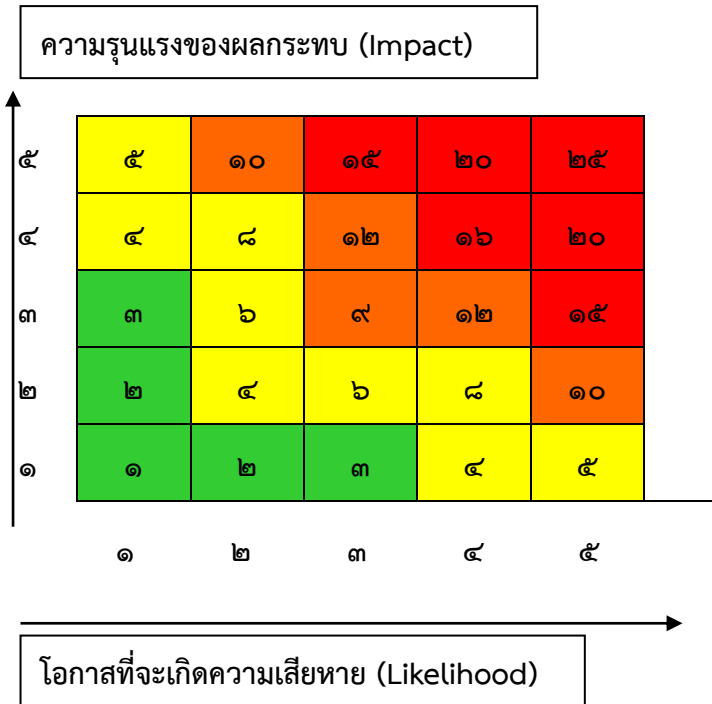
ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood) และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ} \\ (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	มาตรการกำหนด	การแสดงสีสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มีมาตรการลดและประเมินซ้ำหรือถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙
เทศบาลตำบลวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต และการกำหนดประเด็นความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยง ด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ
ชื่อกระบวนการ/โครงการ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
๑	ผู้ขอรับ/ขอต่ออายุใบอนุญาตยื่นคำขอพร้อมเอกสารหลักฐาน	เจ้าหน้าที่อาจเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์จากผู้ขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร
๒	เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	เจ้าหน้าที่อาจรับงานจ้างเขียนแบบแปลน และตรวจสอบด้วยตัวเองแม้ว่าหน่วยงานจะมีแบบมาตรฐานในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนแล้วก็ตาม
๓	การพิจารณาคำขออนุญาต ของเจ้าหน้าที่	การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณา มีโอกาสใช้อย่างไม่เหมาะสม อาจมีการเอื้อประโยชน์หรือให้ความช่วยเหลือพวกพ้อง ที่มีคุณสมบัติไม่ถูกต้องครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์และการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้
๔	การแจ้งผลการพิจารณา และออกใบอนุญาต	การออกใบอนุญาตล่าช้า เจ้าหน้าที่อาจเรียกรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดเพื่ออำนวยความสะดวกหรือเร่งรัดการดำเนินการให้รวดเร็ว

การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ที่	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	ระดับความเสี่ยง			
			โอกาสเกิด (L)	ผลกระทบ (I)	ความรุนแรง (L*I)	ระดับ ความเสี่ยง
๑	ผู้ขอรับ/ขอต่ออายุใบอนุญาตยื่นคำขอพร้อมเอกสารหลักฐาน	เจ้าหน้าที่อาจเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์จากผู้ขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร	๑	๓	๔	ต่ำ (Low)
๒	เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	เจ้าหน้าที่อาจรับงานจ้างเขียนแบบแปลน และตรวจสอบด้วยตัวเองแม้ว่าหน่วยงานจะมีมาตรฐานในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนแล้วก็ตาม	๑	๓	๓	ต่ำ (Low)
๓	การพิจารณาคำขออนุญาต ของเจ้าหน้าที่	การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณา มีโอกาสใช้อย่างไม่เหมาะสม อาจมีการเอื้อประโยชน์หรือให้ความช่วยเหลือพวกพ้อง ที่มีคุณสมบัติไม่ถูกต้องครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ และการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้	๑	๔	๔	ต่ำ (Low)
๔	การแจ้งผลการพิจารณา และออกใบอนุญาต	การออกใบอนุญาตล่าช้า เจ้าหน้าที่อาจเรียกรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดเพื่ออำนวยความสะดวก หรือเร่งรัดการดำเนินการให้รวดเร็ว	๑	๔	๔	ต่ำ (Low)

การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการงาน การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร				
ลำดับ	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต
๑	ผู้ขอรับ/ขอต่ออายุใบอนุญาตยื่นคำขอพร้อมเอกสารหลักฐาน	เจ้าหน้าที่อาจเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์จากผู้ขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร	ต่ำ (Low)	เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคู่มือแนวทางการขอรับใบอนุญาตฯ สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาความถูกต้องและครบถ้วนของคำขอ และเอกสารประกอบคำขอเพื่อให้เจ้าหน้าที่ยึดถือปฏิบัติ
๒	เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	เจ้าหน้าที่อาจรับงานจ้างเขียนแบบแปลน และตรวจสอบด้วยตัวเองแม้ว่าหน่วยงานจะมีแบบมาตรฐานในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนแล้วก็ตาม	ต่ำ (Low)	จัดทำตารางการเรียงลำดับ คิวการทำงานของเจ้าหน้าที่ และดำเนินการตามลำดับที่ได้รับมอบหมาย
๓	การพิจารณาคำขออนุญาต ของเจ้าหน้าที่	การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณา มีโอกาสใช้อย่างไม่เหมาะสม อาจมีการเอื้อประโยชน์หรือให้ความช่วยเหลือพวกพ้อง ที่มีคุณสมบัติไม่ถูกต้องครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ และการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้	ต่ำ (Low)	มีรายการตรวจสอบ (Checklist) แนวทางการตรวจเอกสาร เพื่อเป็นกรอบการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่
๔	การแจ้งผลการพิจารณา และออกใบอนุญาต	การออกใบอนุญาตล่าช้า เจ้าหน้าที่อาจเรียกรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดเพื่ออำนวยความสะดวก หรือเร่งรัดการดำเนินการให้รวดเร็ว	ต่ำ (Low)	เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามขั้นตอน คู่มือการปฏิบัติงาน และให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม